

Mansikka

MANNAA MANSIKASTA

Kehittämisyhdistys Mansikan
kehittämisstrategia 2014-2020

"Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalous-
rahasto: Eurooppa investoi
maaseutualueisiin".

SISÄLTÖ

1. MANSIKKA TOIMIJANA	3
1.1. TOIMINTA-ALUE JA VÄESTÖMÄÄRÄ	3
1.2. ELINKEINOT	4
2. ANALYYSI ALUEEN KEHITTÄMISTARPEISTA JA	
–MAHDOLLISUUKSISTA	5
2.1. SWOT-ANALYYSI	5
3. STRATEGIAN KUVAUS JA TAVOITTEET	8
4. VILKAISU MENNEISYYTEEN JA KATSE TULEVAISUUTEEN:	
HANKETOIMINNAN ONNISTUMISIA JA HAASTEITA	10
5. TOIMINTASUUNNITELMA: KUINKA TAVOITTEET MUUTETAAN	
KÄYTÄNNÖN TOIMENPITEIKSI	11
5.1. PAINOPISTE 1: MINÄ JA ME: AKTIIVINEN OSALLISUUS	11
5.2. PAINOPISTE 2: LAADUKAS VAPAA-AIKA JA ASUMINEN	12
5.3. PAINOPISTE 3: OSAAMINEN, TYÖ JA ELINKEINOTOIMINTA	14
5.4. LÄPILEIKKAAVAT TEEMAT	15
5.5. STRATEGIAN MÄÄRÄLLISET TUOTOS- JA TULOSTAVOITTEET	16
6. YHTEISTYÖ STRATEGIAN TOTEUTTAMISEKSI	18
7. HANKEVALINTAKRITEERIT	18
8. PAIKALLISEN KEHITTÄMISSTRATEGIAN LAADINTAPROSESSIN KUVAUS	19
9. STRATEGIAN HALLINNON JA SEURANNAN JÄRJESTÄMINEN	19
10. STRATEGIAN RAHOITUSSUUNNITELMA	20

LIITE 1 VARKAUDEN ALUERAJAUS

LIITE 2 SWOT KAAVIONA

LIITE 3 POHJOIS-SAVON LEADER-RYHMIEN JA ELY-KESKUKSEN
YHTEISTYÖSOPIMUS

LIITE 4 VIESTINTÄSUUNNITELMA

LIITE 5 OPPIMISSUUNNITELMA

LIITE 6 YHDISTYKSEN SÄÄNNÖT

LIITE 7 HALLITUKSEN KOKOONPANO

LIITE 8 KUNTIEN SITOUTUMUKSET

Kuinka tavoitteet
muutetaan
käytännön
toimenpiteiksi?
s. 11

Yhteistyö
strategian
toteuttamiseksi
s. 18

1. MANSIKKA TOIMIJANA

Maaseudun kehittämissyhdystys Mansikka on rekisteröity yhdistys, joka on toiminut vuodesta 1997 alkaen. Yhdistys on toteuttanut kehittämisohjelmiaan v. 1997–1999 kansallisella POMO-rahoituksella, v. 2000–2006 POMO+-rahoituksella ja v. 2007–2013 Leader-rahoituksella. Mansikka ry on koko toimintansa ajan vakiinnuttanut ase-

maansa sekä rahoittajaorganisaationa että alueensa aktiivisena kehittäjänä. Leader-ryhmä yhteistyökumppanina sekä toimintaryhmätyön merkitys alueelle tunnustetaan ja tunnustetaan.

1.1. TOIMINTA-ALUE JA VÄESTÖMÄÄRÄ

Kehittämissyhdystys Mansikka ry:n toiminta-alueeseen kuuluvat Pohjois-Savon eteläisimmät ja lounaiset kunnat: Suonenjoki, Tervo, Vesanto, Rautalampi, Leppävirta ja Varkaus. Toiminta-alue on vakiintunut vuosien saatossa ja muutoksia aluerajauksiin on tullut vain kuntaliitosten kautta. Karttula teki vuoden 2011 alusta kuntaliitoksen Kuopioon, joten uuden ohjelmakauden alusta alue kuuluu luontevasti Kalakukko ry:n toiminta-alueeseen.

Toiminta-alueelle ovat tunnusomaista runsaat vesistöt, metsät sekä vaihtelevat luontoalueet. Alueella on noin 9000 vapaa-ajan asuntoa ja esimerkiksi Tervossa ja Leppävirran monissa kylissä on vapaa-ajan asuntoja enemmän kuin vakituksia asuntoja.

Esitettyjen kuuden kunnan yhteenlaskettu väkiluku vuoden 2013 lopussa oli 47 116 henkilöä. Varkauden osalta Pohjois-Savon ELY-keskus, Mansikka ry ja Varkauden kaupunki ovat yhdessä määritelleet aluerajauksen, jonka mukaisesti kaupungin keskustaajama rajataan ulos ohjelman toiminta-alueesta. Näin ollen Mansikan toiminta-alueen maaseutuväestöksi lasketaan 32 059 asukasta. Aluerajaus on esitetty liitteessä 1.

Suonenjoen kaupunki, Rautalammin, Tervon ja Vesannon kunnat ovat tehneet yhteistyötä elinkeinojen kehittämisessä vuosikymmenten ajan. Myös Leppävirralla ja Varkaudella on pitkät perinteet kehittämissyhteistyössä. Kuntien elinkeinorakenteessa on paljon yhtäläisyyksiä Varkauden keskustaa lukuun ottamatta. Taajama-aste on alhainen muissa kunnissa paitsi Suonenjoella 73 % ja Varkaudessa 92 %.

Alueen ikärakenne on huolestuttavan vääristynyt. Alueen väestöstä 31.12.2011 oli 0–14-vuotiaita 13 %, 15–64-vuotiaita 60 % ja yli 65-vuotta täyttäneitä oli 27 %. 65-vuotta täyttäneiden osuus väestöstä vaihtelee Varkauden 23 %:sta Vesannon 31 %:iin. Väkiluvun muutos vuodesta 2010 vuoteen 2011 on ollut kaikissa muissa kunnissa paitsi Rautalammillä negatiivinen. Kaikissa kunnissa syntyvyys on ollut negatiivinen ja väestömäärän ei

odoteta kasvavan. Eläkkeellä olevien osuus on 36 % väestöstä.

Mansikan toiminta-alueella harvaan asuttuja maaseutukuntia ovat Rautalampi, Suonenjoki, Tervo ja Vesanto. Leppävirta on pääosin ydinmaaseutua. Varkaus on alueen ainoa kaupunkimaiseksi tilastoitu kunta. Varkauteen kuuluu entinen Kangaslammin kunta, jonka alue on harvaan asuttua maaseutua.

Seudun erityispiirteet

Mansikan toiminta-alueen maapinta-ala on noin 3546 km², josta vesistöä on noin 32 %. Alueen taajama-aste on noin 56,9 %, kun Pohjois-Savossa vastaava luku on 57,3 %. Mikäli Varkaus otetaan luvuista pois, on taajama-aste 49,9 %. Alueen keskimääräinen työttömyysaste 31.12.2012 oli 13,5 %. Erityisen vaikea työttömyys on Varkaudessa 16,3 % ja paras työttömyystilanne on Tervossa 9,4 %.

Kyläverkko

Mansikan toiminta-alueella on noin 80 kylää, joista 45–60 kylää toimii aktiivisesti. Kyläsuunnitelmia on tehty alueella noin 40 kpl. Monissa kunnissa kyläsuunnitelmat ovat olleet pohjana maaseutuohjelmille.

Ohjelmakaudella 2007–2013 Mansikan toimesta rahoitettiin 17 kylien kehittämishanketta. Mansikan omia kylien kehittämishankkeita oli kolme: Kylien kehittäminen ja aktivointi sekä sen esiselvityshanke ja koordinaatiohanke yhdistysten pienten investointihankkeiden toteuttamiseksi. Koordinaatiohankkeesta rahoitettaviksi haettiin 41 pientä kylien kehittämisinvestointia, joista puollettiin 29:ää hake-
musta. Alueen kylistä Airaksela, Harjuranta ja Sorsakoski toteuttivat kaksi kylän kehittämishanketta ohjelmakauden aikana.

Koulutusmahdollisuudet

Koulutusmahdollisuudet ovat Mansikan toiminta-alueella rajalliset. Koko alueella on vähintään peruskoulun käyntimahdollisuus omassa kunnassa. Kyläkouluja ei juuri ole. Pienimmissä alueen kunnissa peruskouluopetuskin on tulevaisuudessa vaarassa kadota liian pienien ikäluokkien vuoksi. Lukio löytyy vielä nykyisin Vesannolta, Rautalammilta, Suonenjoelta, Leppävirralta ja Varkaudesta. Varkauksessa voi opiskella useiden ammatillisten opintolinjojen lisäksi ammattikorkeakoulussa. Kansalaisopistot järjestävät alueen asukkaille koulutus-, kulttuuri- ja harrastustoimintaa vapaan sivistystyön lain mukaisesti. Harraste- ja liikuntakurssien lisäksi opistot myös järjestävät henkilöstökoulutusta kuntien ja yritysten työntekijöille esim. sisältöalueina ensiapu, ATK ja sosiaalinen media, kielet ja työhyvinvointi.

Alueen väestön koulutustaso on alhaisempi kuin koko maassa tai Pohjois-Savossa keskimäärin. Vailla perustutkintojen jälkeistä tutkintoa on noin 40 % väestöstä. Korkeasteen suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä on 18 % kun taas vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus (31.12.2010) on 59 %. Yleisesti ottaen nuorten jatko-opiskelumahdollisuudet ovat omalla paikkakunnalla heikot lukuun ottamatta Varkautta. Tästä syystä harvaan asutuilla maaseutualueilla ei juuri ole yli 18 -vuotiaita nuoria.

Saavutettavuus

Mansikan toiminta-alueen halkaisee 5-tie pohjoinen-etelä suunnassa ja 9-tie lännessä. Alueella on hyvät rautatieyhteydet etelään ja pohjoiseen. Pieksämäen risteysaseman kautta pääsee kätevästi eripuolille Suomea. Lähin lentokenttä löytyy Varkauden kupeesta Jorjoisista. Monipuolisemmat lentoyhteydet ovat Kuopion lentokentältä Rissalasta. Tervon ja Vesannon alueet ovat hankalimpien kulkuyhteyksien päässä valtavyöhykeltä.

1.2. ELINKEINOT

Alkutuotanto keskittyy vahvasti marjan- ja vihannesviljelyyn, maidontuotantoon ja metsätalouteen. Alueella oli vuonna 2011 194 marjatilaa. Mansikan, vadelman ja mesimarjan viljelypinta-alasta Pohjois-Savossa yli 50 % on ko. alueella.

Alueen elinkeinostrategioissa korostuvat kansainvälisyvät yritykset, jotka toimivat teknologia-, metsä- ja elintarviketoimialoilla. Näitä tukevat lähialueen yritykset, jotka tarjoavat sekä raaka-aineita, jalosteita että palveluja alueen kärkiyrityksille.

Työpaikat jakautuvat seuraavasti: alkutuotanto (16 %),

jalostus (22 %), palvelut (61 %), muut toimialat (1 %). Yrityksiä alueella oli vuonna 2011 yhteensä 3007, mikä oli 19,5 % koko maakunnan yrityskannasta.

Varkauden metsäteollisuus on ollut rakennemuutoksen kohteena, mutta nyt näyttää suunta kääntyneen. Metsäteollisuuden suunnitellaan mittavia uus- ja täydennysinvestointeja. Muutenkin Varkauden teollinen perusta on vahvistumassa ja investoinnit mm. Riikinvoiman ekovoimalaitoksen myötä ovat lisääntymässä. Muutos tarjoaa uusia mahdollisuuksia mikro- ja pk-yritysten kehittymiselle.

2. ANALYYSI ALUEEN KEHITTÄMISTARPEISTA JA -MAHDOLLISUUKSISTA

2.1. SWOT-ANALYYSI

VAHVUUDET - niiden varaan rakennetaan

Puhdas savolainen luonto ja ympäristö
Seutuun sitoutuneet pk-yrittäjät
Asumisen väljyys
Turvallisuus
Elintarviketeollisuus
Maaseutukulttuuri ja monipuoliset harrastus-
mahdollisuudet
Lähimmäisistä välittäminen
Kaupunkien läheiset maaseutualueet
Aktiiviset kylätoimijat
Vahva erikoiskasvinviljely
Monipuolinen teollinen osaaminen
Metsätalous ja puunjalostusteollisuus

MAHDOLLISUUDET - ne hyödynnetään

Laajakaistan hyödyntäminen
Yrittäjyyskasvatus
Maaseudun moniosaajat
Liiketoimintaosaamisen kehittäminen
Paikallisvaikuttamisen vahvistaminen
Elintarvikkeiden jatkojalostus ja lähiruoka
Etätyöskentely ja muu paikasta riippumaton työ
Verkostoituminen ja yhteistyö
Marjanpoimijoiden moniammatillisen osaamisen
hyödyntäminen
Luontomatkailu
Osa-aika-asukkaat ja paluumuuttajat
Venäjän läheisyys
Kaupunkien läheisyyden hyödyntäminen
Bioenergian ja biotalouden hyödyntäminen
Kansainvälistyminen
Kaivosteollisuus
Innovaatioiden ja savolaisen hulluuden hyötyviljely
Vapautuvat alkutuotannon resurssit
Päivitetyt maaseutuohjelmat ja kyläsuunnitelmat

HEIKKOUEDET - ne poistetaan

Väestön väheneminen ja vanheneminen
Tiestön heikko kunto
Markkinoiden pienuus
Ei uskallusta kansainvälistymiseen
Heikko liiketoimintaosaaminen
Yritysten jatkajien vähyys
Ammatillisen koulutuksen vähäisyys
Paikallisen osaamisen vähäinen arvostus
Nuorten vähäisyys
Kasvuhakuisten yritysten vähäisyys
Palveluiden karkaaminen alueelta

UHKAT - ne torjutaan

Yritystoiminnan karkaaminen seudulta
Pitkät välimatkat
Ikärakenne
Syrjäytyminen ja nuorten passiivisuus
Maaseudun infrastruktuurin rapautuminen
Ammattitaitoisen työvoiman puute
Yleinen alakulo
Yrittäjien jaksaminen
Yhteishengen puuttuminen kuntien väliltä
Keskuspainotteinen kehittämiss politiikka
Ohjelmatyön monimutkaisuus ja byrokraattisuus
Yleinen taloustilanne
Asumisen ja rakentamisen rajoittaminen
maaseudulla
Kansainvälinen kilpailu
Päätöksenteon karkaaminen seudulta
Maatalouden murros

SWOT-analyysissä on kuvattu alueen nykytila. Nelikenttää on analysoitu/havainnollistettu liitteessä 2. Siinä esitetään, kuinka nelikentästä on valittu juuri tietyt mahdollisuudet, vahvuudet, uhat ja heikkoudet, joihin pyritään vaikuttamaan paikallisen kehittämisohjelman toimenpiteillä. Liitteestä näkyy, kuinka asiat vaikuttavat ja kytkeytyvät toisiinsa.

Nelikentästä on poimittu tarkempaan analyysiin ne asiat, joihin kehittämisohjelmallamme voidaan luontevasti vaikuttaa ja jotka ovat yhteydessä keskeisesti toisiinsa.

Kaiken ydin on, että mahdollisuuksilla ratkaistaan uhkia ja ratkotaan/poistetaan heikkouksia. Vahvuuksia taas pyritään vahvistamaan entisestään mahdollisuuksilla.

VAHVUUDET:

Puhdas savolainen luonto ja ympäristö: Vielä pitkälti hyödyntämättä elinkeinotoiminnassa, houkuttelee asukkaita maaseudulle.

Elintarviketeollisuus ja vahva erikoiskasvinviljely: Osaa mistä, jota ei ole muualla ja jossa on vahvaa tutkimus- ja käytännön tietoa. Omaleimaista alueelle.

Maaseutukulttuuri ja hyvät harrastusmahdollisuudet: Pitää ihmisen virkeänä ja työkykyisenä pitkään ja luo si-dosta paikkaan (ei haluta muuttaa muualle; tästä tutkimus julkaistu vastikään, että maaseudulla ihmiset ovat onnellisempia kuin kaupungissa).

Lähimmäisistä välittäminen: Synnyttää yhteisöllisyyttä ja me-henkeä, estää syrjäytymistä ja toimii maaseudun brändinä/sisäänheittäjänä.

MAHDOLLISUUDET:

Laajakaistan hyödyntäminen: Luo hyvinvointia yksilölle, sisältää ja luo liiketoimintamahdollisuuksia, mahdollistaa asumisen ja työnteon harvaan asutulla maaseudulla.

Yrittäjyyskasvatus: Turvaa elinmahdollisuuksia tulevaisuuden maaseudulla, kun yrittäjyyteen saadaan imua/nuoret kasvavat yrittäjyyteen, turvaa myös paikallisten palveluiden säilymistä ja synnyttää alueen tarvitsemia innovaattoreita.

Paikallisvaikuttamisen vahvistaminen: Luo me-henkeä ja aktiivisuutta oman elinympäristön kohentamiseksi teoin. Tasavertaistaa maaseudun asukkaita ja voi tuoda säästöjä.

Etätöyöskentely ja muu paikasta riippumaton työ: Sisältää mahdollisuuksia ja korjaa väestötappiota.

Verkostoituminen ja yhteistyö: Poistaa alueen heikkouk-

sia, lisää yritysten kannattavuutta ja nostaa hankkeiden laatua ja vaikuttavuutta.

Osa-aika-asukkaat ja paluumuuttajat: Nämä mahdollistavat maaseudun palveluiden säilymisen, korjaavat väestötappiota ja tuovat alueelle uutta osaamispääomaa. On yhteydessä etätöyöhön ja verkostoitumiseen (muuton yhteydessä ihmiset tuovat omia kontaktiverkostoja mukanaan, joista voi olla hyötyä alueelle).

Kansainvälistyminen ja monikulttuurisuus: Korjaa uhkaa markkinoiden pienuus. Voi luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja estää nuorten syrjäytymistä.

Innovaatioiden ja savolaisen hulluuden hyötyviljely: Innovaatioilla vahvistetaan alueelle tärkeää elintarviketeollisuutta ja erikoiskasvinviljelyä. Estää myös palveluiden karkaamista alueelta (pilotit, uudet toimintatavat).

HEIKKOUEDET:

Markkinoiden pienuus: Ratkaistaan mm. verkkoliiketoimintaosaamista lisäämällä, laajakaista voi tuoda maailmaa lähemmäksi ja kasvattaa yrityksen markkina-aluetta.

Ei uskallusta kansainvälistymiseen: Rohkaistaan yrityksiä kansainvälistymiseen yhdessä seudullisten kehittämissyhtiöiden kanssa, tuodaan esiin aikaisempia kansainvälisyttä edistäneitä hankkeita ja aktivoidaan etenkin nuoria monikulttuurisuuteen.

Heikko liiketoimintaosaaminen: Lisätään yrittäjien liiketoimintaosaamista yhteistyössä seudullisten kehittämissyhtiöiden, uusyrityskeskusten ja ELY-keskuksen kanssa. Etenkin markkinointiosaamista vahvistetaan.

Yritysten jatkajien vähyys: Voidaan vaikuttaa yrittäjyykskasvatuksella, koulutuksella, asenteiden muokkauksella ja rohkeudella.

Palveluiden karkaaminen alueelta: yhteys uusasukashankintaan ja kesämökkiläisten saamiseen koko-aika-asujiksi, ratkaisuihin uudet palvelutuotannon muodot (yhteispalvelusteet, maaseudun palvelukeskukset).

UHKAT:

Yritystoiminnan karkaaminen alueelta: Varaudutaan/estetään yrittäjyykskasvatuksella ja etsimällä uusia laajakaistan mahdollistamia liiketoimintamahdollisuuksia.

Ikärakenne: Pyritään saamaan osa-aika-asujista kokonais- ja houkutellaan paluumuuttajia maaseudulle hyvän elämän perässä.

Syrjäytyminen ja nuorten passiivisuus: Vaikutetaan ylläpitämällä ja tukemalla monipuolisia harrastusmahdollisuuksia, yrittäjyykskasvatuksella, aktivoimalla nuoria paikallisvai-

Hedelmällistä
maaperää
älynväläyksille!

kuttamiseen (esim. luomalla oma tukipotti ja lisäämällä päätäntävaltaa kunnan nuorisotoimissa).

Ohjelmatyön monimutkaisuus ja byrokraattisuus: ollaan vierellä kulkijoina ja opastajina koko matkan; kevennetään hankehallintojen taakkaa lain sallimissa rajoissa.

Yhdistyksen rooli maaseudun kehittäjänä

Haluamme vahvistaa yhdistyksen roolia maaseudun kehittäjänä, sillä muuta vastaavan asiantuntijuuden tahoa ei ole. Hankeideoiden jatkojalostajalle on tarvetta ja toimijoiden yhteensaattajia tarvitaan, joten se on luontevin pesti Leader-ryhmälle.

Haluamme tukea elinkeinotoimintaa paikallisesti, koska vain niin toimimalla maaseutu säilyttää elinvoimaisuuden edes nykyisellä tasolla. Monet muut rahoitusvälineet ovat karanneet kansalaisten ulottumattomiin.

Haluamme vahvistaa
yhdistyksen roolia
maaseudun
kehittäjänä

Mansikka

VISIONimme VUOTEEN 2020

Mansikka on omalla alueellaan tunnettu maaseudun kehittäjä ja mikroyritysten rahoittaja. Elinvoimaiselle alueelle tyypillistä ovat hyvinvoivat ja menestyvät ihmiset, kylät ja yritykset.

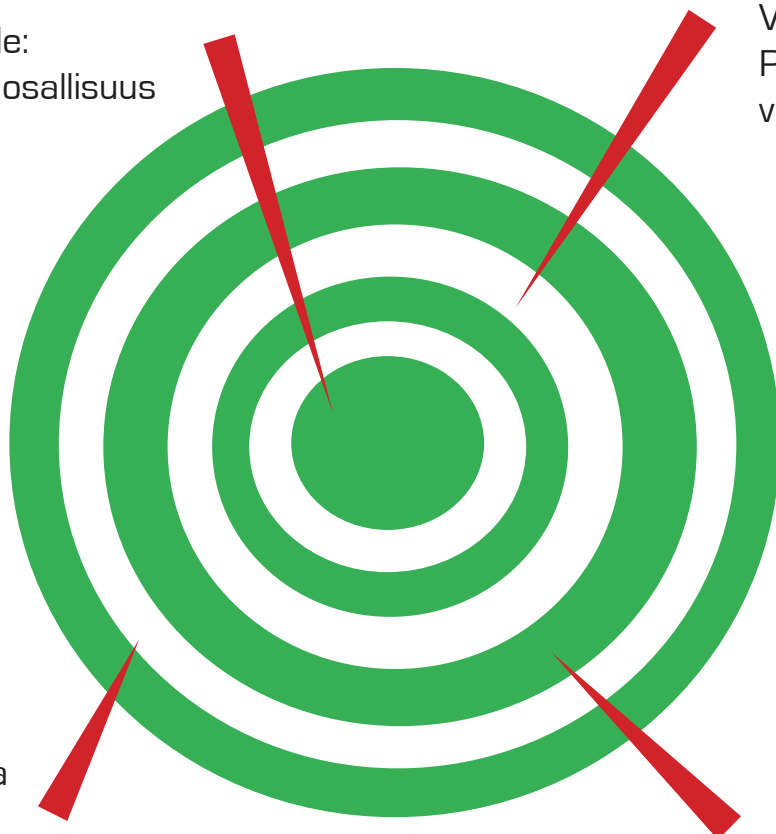
Alueella on edistykselliset ja monipuoliset palvelut, joissa hyödynnetään innovatiivisesti hyviä tietoliikenneyhteyksiä. Alueen toimijat ovat yhteistyökykyisiä alueellisesti ja kansainvälisesti. Positiivinen savolainen hulluus on laajalti hyötykäytössä.

3. STRATEGIAN KUVAUS JA TAVOITTEET

Ihmisiin ja heidän hyvinvointiinsa panostaminen on paikallisessa kehittämistyössä kaikkein keskeisintä. Mansikan paikallinen kehittämisstrategia voidaan kuvata tikkatauluna, jossa keskiössä on ihminen itse. Pyrimme vaikuttamaan ihmistä ympäröivään todellisuuteen ja satsaamaan resursseja kaikkein tärkeimpiin asioihin: ihmisen oman osallisuuden ja aktiivisuuden kehittämiseen (Minä ja Me), laadukkaaseen vapaa-ajan turvaamiseen ja työ- ja elinkeinotoiminnan kehittämiseen.

Minä ja Me:
Aktiivinen osallisuus

Vapaa-aika ja asuminen:
Perhe & ihmissuhteet;
vuorovaikutus

Ympäröivä
yhteiskunta

Osaaminen, työ- ja
elinkeinotoiminta

Kehittämishjelmamme tavoitteita kohti mennään toimenpitein, jotka on kuvattu luvussa viisi [5]. Tavoitteet ovat haastavia, mutta saavutettavissa huolellisella hankkeistuksella, tehokkaalla aktivoinnilla ja hyvällä yhteistyöllä. Kehittämishjelman laadulliset tavoitteet ovat:

- Maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistaminen
- Paikallisen kehittämisen vahvistaminen
- Lähipalveluiden turvaaminen
- Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen
- Nuorten yrittäjyyskasvatuksen tukeminen ja vakiinnuttaminen
- Elinympäristön ja luonnon säilyttäminen puhtaana
- Yhteisöllisyyden nosto: aktivointi toimimaan oman itsensä ja muiden puolesta
- Eri-ikäisten maaseutuasukkaiden vapaa-ajantoiminnan säilyttäminen monipuolisena
- Väestökadon ja -vääristymän hidastaminen
- Kirkonkylien kehittäminen kylien rinnalla

Nuoret
tulevaisuuden
yrittäjiksi

Lähipalvelut
jokaiselle

Kirkonkylät
nosteeseen

MANSIKAN TYÖKALUPAKKI

Leader-ryhmän keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ovat:

- ✕ Maaseudun kehittämistoiminnan hyvin tunteva ammattitaitoinen henkilökunta
- ✕ Yritystuet ja elinkeinojen kehittämishankkeet
- ✕ Yleishyödylliset kehittämistuet
- ✕ Teemahankkeet, joissa hakijana on Leader-ryhmä ja osallistujina useita eri toimijoita
- ✕ Innovaatio-, ideointi- ja aktivointitapahtumat ja erilaiset selvitykset
- ✕ Yhteistyö alueen muiden toimijoiden kanssa
- ✕ Yhteistyö ja verkostoituminen muiden Leader-ryhmien kanssa
- ✕ Asiantunteva neuvonta myös muiden maaseudun rahoitusvälineiden käyttöön
- ✕ Monipuoliset aktivointitoimet

Näiden välineiden monipuolisella hyödyntämisellä varmistetaan Leader-ryhmän asiakkaalle paras mahdollinen palvelu, asiantuntemus ja rahoitus toiminnan kehittämiseksi.

4. VILKAISU MENNEISYYTEEN JA KATSE TULEVAISUUTEEN: HANKETOIMINNAN ONNISTUMISIA JA HAASTEITA

Ohjelmakauden 2014–2020 strategiaa ovat vahvasti viitoittaneet päättäneeltä kaudelta saadut kokemukset ja tulokset. Myös ohjelmakauden lopulla tehty asiakastytyväisyyskysely oli tärkeänä pohjana omaa toimintaa analysoidessamme ja hakiessamme painotuksia tulevalle kaudelle.

Mansikan toimialueen kunnat painottavat elinkeinotoiminnan tukemista ja työpaikkojen syntymistä. Sen ei kuitenkaan tarvitse olla pelkkiä yritysten hankkeita vaan myös avarakatseista, uudenlaista elinkeino- ja toimintaympäristön kehittämistä. Tästä on hyviä kokemuksia päättäneeltä kaudelta mm. Tervon ja Rautalammin kuntien hankkeista. Toimiva Tervo – Yritteliäs yhteisö- sekä Rautalampi taikaisin maailmankartalle – hankkeet ovat olleet tuloksellisia vastaiskuja pienten kuntien näköalattomuudelle ja ”yleiselle surkuttelulle”. Niissä esiin nousee toimintatapa, jolla saavutetaan suuria: mahdolltomalta tuntuvat ideat prosessoidaan sanoiksi ja teoiksi ja saadaan iso joukko innostumaan yhteisestä kehittämisestä. Hanketyön onnistumisessa myös oikean asiantuntijan löytäminen työhön on ratkaisevan tärkeää. Tällöin korostuu myönteisellä tavalla esim. hankkeen onnistunut osittaminen ja työn jakaminen ostopalveluiden ja hankkeen työntekijän kesken.

Yhdistysten ja kylätoimijoiden hankkeiden tukemisessa on katsottava aluetta entistäkin vahvemmin kokonaisuutena. Tulevan kauden on tuotava tullessaan lisää kylien yhteistyötä, toimintaa seinien sisälle ja uudenlaista tarve-

lähtöistä palvelutarjontaa. Kuntien ja yhdistysten kanssa tehty kylien kehittämisen pohjatyö antaa mahdollisuuden laajemmin vaikuttaville toimenpiteille tulevalla kaudella. Hienoja esimerkkejä alueeltamme tällaisesta kehityskaa-resta ovat vaikkapa Syväniemen ja Soirilansalmen kylät – Valtakunnan vuoden kylä molemmat.

Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset osoittivat Leader-ryhmien tarpeen paikallisen kehittämisen ylläpitäjänä. Kyselyn vastauksissa korostui näkemys siitä, että Leader-ryhmillä on hyvä käsitys alueen kehittämistarpeista ja kyky toimia yhteistyöverkostojen kutojana moneen suuntaan. Paikallisuus tekee ryhmästä helposti lähestyttävän ja alueella on selkeä tarve eri rahoitusvälineet tuntevalle toimijalle.

Paikallisuus tekee ryhmästä
helposti lähestyttävän ja
alueella on selkeä tarve
eri rahoitusvälineet
tuntevalle toimijalle.

Tuloksellisia vasta-
iskuja pienten kuntien
näköalattomuudelle ja
”yleiselle surkuttelulle”.

Oikean asiantuntijan
löytäminen työhön on
ratkaisevan tärkeää.

5. TOIMINTASUUNNITELMA: KUINKA TAVOITTEET MUUTETAAN KÄYTÄNNÖN TOIMENPITEIKSI

Strategia on laadittu nelikenttää analysoimalla. Se perustuu etenkin alueen vahvuuksiin ja mahdollisuuksien hyödyntämiseen kytkeytyen tiiviisti alueen kuntien strategioihin ja seudullisiin kehittämisstrategioihin.

Painopisteet on valittu yhdistyksen missio mielessä pitäen: teemme asioita, jotka vaikuttavat maaseudun elinvoimaisuuteen ja joilla taataan asukkaille hyvä elämä. Strategiamme keskiössä on ihminen itse eli maaseudun asukas.

Kehittämisohjelman kolme painopistettä ovat:

Painopiste 1: Minä ja Me: aktiivinen osallisuus

Painopiste 2: Laadukas vapaa-aika ja asuminen

Painopiste 3: Osaaminen, työ- ja elinkeinotoiminta

Valitut painopistealueet tukevat Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman kolmea prioriteettia; osaamisen ja innovaatioiden edistäminen, maaseutuyritysten kilpailukyyn ja elinkelpoisuuden lisääminen sekä sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla.

Mansikan strategian painopisteet täydentävät myös osaltaan Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelmaa. Leader-ryhmän strategia on Itä- ja Pohjois-Suomea koskevaa seitsemää tavoitetta täydentävä; pk-yritysten kilpailukyky, uusimman tiedon ja osaamisen hyödyntäminen, vähähiilinen talous, saavutettavuus (vain Itä- ja Pohjois-Suomessa), työllisyys ja työvoiman liikkuvuus, koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen, sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden

torjunta.

Mansikan strategia on Pohjois-Savon maaseutustrategian mukainen ja täydentää maakunnallisen maaseutustrategian tavoitteita. Yhdistyksen työntekijöillä on osaa mista myös muista rahoitusvälineistä ja tätä osaamista pyritään seuraavalla ohjelmakaudella kasvattamaan entisestään. Yhdistys pyrkii täydentämään strategiaansa hakemalla rahoitusta mm. eri väestöryhmien osallisuutta lisääviin ja syrjäytymistä ehkäiseviin toimenpiteisiin myös rakennerahastoista. Myös komission suoraan myöntämät tuet ovat varteen otettava vaihtoehto, jota tullaan hyödyntämään uudella ohjelmakaudella. Muista rahastoista haettavan hankerahoituksen suuruus on noin 300 000 – 500 000 euroa.

Leader-ryhmällä on tiivis yhteistyö Pohjois-Savon muiden Leader-ryhmien ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Osapuolet ovat laatineet yhteistyöstä sopimuksen (liite 3)

Viime ohjelmakaudella yhteisiä hankkeita on toteutettu luontevasti myös Etelä-Savossa toimivien Leader-ryhmien kanssa ja yhteistyö on ollut sujuvaa. Leader-ryhmä tekee tiivistä yhteistyötä seudullisten kehittämisyritysten kanssa elinkeinotoiminnan kehittämiseksi alueella. Ajatuksia vaihdetaan lähes päivittäin ja etenkin uusien yritysten neuvonnassa tiivis yhteistyö on koettu äärimmäisen tärkeäksi. Jatkuvan vuoropuhelun johdosta osaamme kohdentaa kehittämisrahoitusta niin, että rahoitus aidosti hyödyttää alueen yrityksiä ja elinkeinotoimintaa kokonaisuudessaan.

5.1. PAINOPISTE 1: MINÄ JA ME: AKTIIVINEN OSALLISUUS

Painopisteellä turvataan alueen ihmisten mahdollisuuksia elää maaseudulla laadukkaasti ja aktivoidaan asukkaita oman elinympäristönsä toimintaan ja kehittämiseen. Vahvistamalla ihmisen vaikuttamismahdollisuuksia omaan elinympäristöönsä vähennetään syrjäytyneisyyden ja köyhyyden riskiä. Ihmisen vahva kokemus osallisuudestaan omassa yhteisössään lisää henkilön hyvinvointia.

Yhteisöllisyyttä ja aktiivisuutta lisätään painottamalla rahoitettavien hankkeiden valinnassa hankkeiden toiminnallisuutta ja paikallista aktiivisuutta. Kun tuen hakijoina ovat yhdistykset, kohdistuu toiminnan hyöty mahdollisimman monelle ja aktiivisuus palkitaan rahallisena tukena.

**Tolokun vällys:
Nuorten yritteliäisyys
saatava esiin!**

TAVOITTEET

- Nuorten yrittäjyyskasvatuksen tukeminen ja vakiinnuttaminen
- Paikallisvaikuttamisen lisääminen eli uusien tapojen ja toimintamuotojen löytäminen, jotta paikallinen ääni saadaan kuuluviin päätöksenteossa.
- Yhteisöllisyyden nosto: ihmisten aktivointi toimimaan oman itsensä ja muiden puolesta

- ✗ Nuorten yrittäjyyskasvatuksen käynnistäminen ja vakiinnuttaminen pilottikunnissa kehittämishankkeina
- ✗ Yksilön hyvinvointia lisäävät laajakaistatoimet (esim. sisällöntuotanto verkkoon)
- ✗ Osa-aikaisten asujien ja maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen kehittämishankkeilla
- ✗ Tuetaan uusien tapojen ja toimintamuotojen löytymistä, jotta paikallinen ääni saadaan kuuluviin päätöksenteossa
- ✗ Nuorten ja iäkkäiden paikallisvaikuttamisen lisäämiseen tähtäävät kehittämishankkeet/kokeilut
- ✗ Sähköisen osallistumisen pilotointi/toimintamallin kehittäminen
- ✗ Lähimmäisistä välittämisen lisäämiseen tähtäävät toimet
- ✗ Aktivointitoimet: Mansikan roolina on toimia kouluttajana ja aktivaattorina, jotta hankkeita ko. toimenpiteiden toteuttajiksi löytyy.

MANSIKAN ROOLI

- Kehittämishankkeiden tukeminen ja aktivointitapahtumien järjestäminen
- Rakennerahastojen hyödyntäminen täydentävänä rahoituksena mm. eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseksi

Painopiste tukee Pohjois-Savon alueellisen maaseutuohjelman painopistettä 6 (maaseudun kestävä aluerakenne) sekä Euroopan Unionin prioriteettia 6 (sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla).

5.2. PAINOPISTE 2: LAADUKAS VAPAA-AIKA JA ASUMINEN

Laadukas ja virikkeellinen asuinympäristö pitää terveenä ja sitoo ihmistä alueeseen. Tavoitteena on maaseudun säilyttäminen houkuttelevana asuin- ja harrastusympäristönä. Asuminen maaseudulla on mahdollista vain, mikäli tietyt peruspalvelut pystytään sen asukkaille tuottamaan. Arjen sujuvuutta turvaavat lähellä tuotetut palvelut, joiden järjestämiseen tarvitaan yhä luovempia ratkaisuja.

Maaseudulla tulee jokapäiväinen elämä olla turvallista. Yhdessä toimimalla pyritään ennalta ehkäisemään onnettomuuksia, rikoksia ja häiriöitä. Hyvä arjen turvallisuus tarkoittaa siis jokapäiväistä turvallisuutta sekä myös varautumista lisääntymässä oleviin häiriötilanteisiin (sähkökatkot, tulvat jne).

Laadukas vapaa-aika on ihmiselle tärkeää ja edistää terveyttä. Ns. helposti saavutettavat harrastusmahdollisuudet ovat lapsiperheille tärkeitä ja voivat vaikuttaa asumispaikan valintaan. Ihmisen ikääntyessä vapaa-aika

lisääntyy ja sosiaalisten suhteiden ja verkoston synnyttämiseksi ja ylläpitämiseksi on harrastustoiminta hyvin tärkeää.

Puhdas elinympäristö tarjoaa monelle ilmaista virikettä ja se toimii myös maaseudun brändinä, joka halutaan säilyttää sellaisenaan myös seuraavalle sukupolvelle. Ympäristötietoisuuden lisääminen koetaan tärkeänä ja kierätystä halutaan lisätä ja kehittää siitä myös uusia liiketoiminnan muotoja. Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus nähdään maaseutukulttuuria rikastuttavana asiana, johon suhtaudutaan myönteisesti.

Maaseudun loma-asukkaat, mahdolliset paluumuuttajat ja vielä työkykyiset ja työhaluiset eläkeläiset ovat voimavara, jonka hyödyntämistä sekä vapaa-ajan että elinkeinotoiminnassa halutaan kehittää. Mansikan toiminta-alueella on noin 9000 loma-asuntoa, joiden määrä myös koko ajan hitaasti kasvaa. Osa-aika-asukkaat ja paluumuuttajat tuo-

vat alueelle runsaasti uusia ideoita, omia verkostojaan alueen hyödynnettäväksi ja myös rahaa; heille pitää tarjota mm. houkuttelevia työmahdollisuuksia. Hyvät maaseudun tietoliikenne yhteydet mahdollistavat tulevaisuudessa etätöiden lisääntymisen ja rikastuttavat yritystoimintaa.

TAVOITTEET

- Arjen sujuvuuden turvaaminen kylillä
- Eri-ikäisten maaseutuasukkaiden vapaa-ajantoiminnan säilyttäminen monipuolisena
- Elinympäristön ja luonnon säilyttäminen puhtaana
- Kyläkaavoituksen edistäminen
- Kylien mahdollisuuksien tukeminen sähköisiin palveluihin verkon reunoilla
- Monikulttuurisuuden edistäminen ja kansainvälistyminen
- Osa-aika -asukkaiden ja paluumuuttajien lisääminen alueella

TOIMENPITEET

- ✗ Harrastusmahdollisuuksien säilymisen tukeminen kehittämishankkein, yhteisöllisten tilojen tukeminen rajatun alueen
- ✗ Kylien erilaisten asumismuotojen kehittäminen
- ✗ Vihreää ajattelua ja kierrätystä edistävät hankkeet
- ✗ Kylien ja kulttuurimaisemien maisemanhoitosuunnitelman tukeminen
- ✗ Tiedottaminen ja kyläkaavaan johtavien selvitysten rahoittaminen
- ✗ Monikulttuurisuutta ja kansainvälistymistä edistävä teemahanke
- ✗ Maaseutukulttuurin säilymistä tukevat toimet
- ✗ Etätöitä edistävät toimet
- ✗ Osa-aika -asukkaiden ja paluumuuttajien lisäämiseen tähtäävät toimet
- ✗ Nuorten kasvattaminen monikulttuurisuuteen
- ✗ Uusien toimintamallien etsintä ja synnyttäminen kansainvälisyyttä hyödyntäen
- ✗ Kylien kehittämis- ja turvallisuussuunnitelmat

LEADER

Mansikka

MANSIKAN ROOLI

- Hyvistä käytännöistä tiedottaminen
- Kontaktien etsiminen hanketoimijoille
- Neuvonta ja avustus kansainvälisten Leader -hankkeiden luomisessa ja partnereiden löytämisessä
- Toimijoiden neuvonta muiden rahoitusvälineiden hyödyntämisessä
- Toimintaryhmän kansainvälistyminen (hyvien käytäntöjen vaihto, rahoitusosaamisen lisääminen)

Painopiste tukee Pohjois-Savon maaseutuohjelman painopistettä 6 (maaseudun kestävä alue-rakenne) sekä Euroopan Unionin prioriteettia 1 (osaamisen ja innovaatioiden edistäminen) ja 6 (sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla).

**Tolokun välläys:
Monipuolinen
vapaa-ajantoiminta
luo yhteisöllisyyttä!**

5.3. PAINOPISTE 3: OSAAMINEN, TYÖ JA ELINKEINOTOIMINTA

Tavoitteena on edistää uusien yrittämisen ja palveluntuotannon muotojen syntymistä ja erilaisia kokeiluja. Ilman riskinottoa ei synny uutta. Maaseudun ja haja-asutusalueiden yritystoiminnan edellytykset ja uudenlaisen yritystoiminnan syntymisen mahdollisuudet paranevat merkittävästi valokuituverkon ansiosta, mutta uusia palveluja ei synny itsestään vaan tarvitaan ennakkoluulotonta hallintorajat ylittävää yhteistyötä ja innovointia.

Palveluja on mahdollista saada takaisin maaseudun ihmisten ulottuville haja-asutusalueelle rakentuvan valokuituverkon myötä. Hyviä yhteyksiä hyödyntämällä harvaan asutut alueet pystyvät pitämään nykyisen väestönsä ja voivat onnistua jopa kasvattamaan asukasmääräänsä. Kaikkia maaseudun uhanalaisia palveluja ei voida muuttaa sähköisiksi, joten maaseudun palvelukeskuksien syntymisen mahdollisuudet esimerkiksi kyläkoulujen, kyläkauppojen tai muiden soveltuvien paikkojen yhteyteen pitää selvittää.

Yritysten osaamista pitää lisätä ja vajeita poistaa mm. tarjoamalla koulutusta. Jo nykyisellään maaseudulla kärsitään työvoimapulasta, mihin tulee puuttua mm. luomalla suhteita alueella syntyneisiin nuoriin aikuisiin. Hyvät valokuituyhteydet voivat myös osaltaan vaikuttaa työvoiman saantiin positiivisesti kun kaupungissa asuva asiantuntija voi tehdä etätöitä maaseudulla toimivalle yritykselle.

Uudella ohjelmakaudella Leader-ryhmä vahvistaa alueen yrityksille suunnattua tiedottamista ryhmän toiminnasta ja yritystoiminnan tuista.

TAVOITTEET

- Maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistaminen ja kannattavuuden parantaminen
- Uusien yritysten tukeminen ja innovaatioiden edistäminen
- Uusien yrittämisen ja palvelutuotannon muotojen tukeminen
- Uusien tapojen löytäminen tuottaa uusia palveluita
- Uusien tukikelpoisten yritysten saaminen hakijoiksi
- Paikallisten palvelujen turvaaminen

**Tolokun välläys:
Savolainen hulluus
otettava hyötykäyttöön!**

TOIMENPITEET

- ✗ Uusien ja toimivien mikroyritysten investointien ja kehittämishankkeiden tukeminen
- ✗ Innovaatioiden edistäminen ja savolainen hulluus
- ✗ Tuetaan ns. pilottikokeiluja, jotka lisäävät yrittämistä sekä palveluntuotantoa
- ✗ Maaseudun palvelukeskuksien syntymistä edistävien selvityshankkeiden tukeminen
- ✗ Palveluiden järjestämistä koskevat pilottihankkeet
- ✗ Pienyritysten markkinoinnin ja liiketoimintaosaamisen vahvistaminen kehittämishankkeella
- ✗ Kehittämishanke, jonka tavoitteena saada nuoret palaamaan opiskelujen jälkeen kotiseudulleen työhön (yhteistyöhanke alueen kehittämissyhtiöiden ja Leader-ryhmien kanssa).

✗ Laajakaistan mahdollisuuksien hyödyntämistä lisäävä koulutus yrityksille (verkkoliiketoiminta, markkinointi)

✗ Etätöitä edistävät toimet

✗ Yritysten kv. toimet niillä toimialoilla, joissa ulkomailta oppiminen voisi olla hyödyllistä tai jotka voisivat löytää markkinoita ulkomailta

✗ Alueen elintarviketeollisuutta ja erikoiskasvinviljelyä tukevat toimet

✗ Luontomatkailun monipuolistamiseen tähtäävät toimet (palveluiden tuotteistaminen, yhteistyöverkoston luominen)

✗ Aktivointitoimet, joilla innostetaan ihmisiä yrittäjyyteen

✗ Tiedottaminen kattavasti toimintaryhmän rahoituksen piiriin kuuluville yrityksille

LEADER

Mansikka

MANSIKAN ROOLI

- Innovaatiokilpailun järjestäminen
- Toimijoiden aktivointi ja tiedottaminen
- Hyvien käytäntöjen levittäminen
- Innovaatio- ja ideariihihanke

Painopiste tukee Pohjois-Savon alueellisen maaseutuohjelman painopisteitä 3 (Elintarviketaloustus) ja 4 (metsäketju) ja 5 (monipuolinen maaseutuyrittäjyys) sekä Euroopan Unionin prioriteettiä 1 (osaamisen ja innovaatioiden edistäminen), 3 (elintarvike ja non-food-ketjun organisoitumisen ja maatalouden riskienhallinnan edistäminen), 5 (Luonnonvarojen tehokkaan käytön sekä vähähiiliseen ja ilmastoa säästävään talouteen siirtymiseen edistämisen maatalous-, elintarvike- ja metsäsektorilla) sekä prioriteettia 6 (sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla).

5.4. LÄPILEIKKAAVAT TEEMAT

Kehittämisohjelmassa korostuu kaksi teemaa, joihin tarvitaan toimenpiteitä kokonaisvaltaisesti ja joiden huomiointi rahoitettavien hankkeiden valinnassa voi olla pidemmällä aikajänteellä ratkaisevaa maaseudun kannalta. Nämä teemat ovat laajakaistan mahdollisuuksien hyödyntäminen ja kirkonkylien kehittäminen kylien rinnalla.

Kuntarakenteen mahdollisesti muuttuessa seuraavan ohjelmakauden aikana kirkonkylien kehittäminen kylätöiminnan hengessä saattaa olla hyvin merkittävä mahdollisuus. Mansikan ohjelmassa on varauduttu tähän mahdollisuuteen. Hyödynsaajajoukon laajuus ja toimien sopivuus kehittämisstrategiaan ratkaisee ja usein hankkeesta hyötyvien määrä on kirkonkylällä suurempi kuin hyvin pienessä kylässä. Kirkonkylissä asumisen vahvuuksia tulee tukea ja lisätä paikallisbudjetointia ja palveluiden tuottamista ennakolluultomasti uusin keinoin.

Teema 1:
Laajakaistan
mahdollisuuksien
hyödyntäminen

Teema 2:
Kirkonkylien
kehittäminen
kylien rinnalla

5.5. STRATEGIAN MÄÄRÄLLISET TUOTOS- JA TULOSTAVOITTEET

Taulukko 1. Yleiset tulostavoitteet (Kansallisen tason indikaattorit)

Indikaattori	Määrä	joista naisia	joista miehiä	joista nuoria
Uusien yritysten lukumäärä, kpl	20	10	10	7
Uusien palvelujen lukumäärä, kpl	15	7	8	3
Hankkeen aikana työllistyneet, htv *	50	30	20	10
Koulutettujen määrä, kpl **	600	350	250	200
Aktivointitilaisuuksiin osallistuneiden määrä, kpl	1000	500	500	200
Teemahankkeiden määrä, kpl	6			2
Hankkeissa tehty talkootyö, tuntia	32 000	16 000	16 000	2 000
Hankkeen kustannukset ylittävä talkootyö, tuntia	5000	2000	3000	300

* sisältää toimintarahalla ja hankkeissa työllistyneet ** eritelty painopisteittäisissä taulukoissa sekä toimintarahalla koulutettu 200 henkilöä

Taulukko 2. Tuotos- ja tulostavoitteet Painopiste 1: Minä ja Me: aktiivinen osallisuus

Tuotostavoitteet	Kpl	joista naisia	joista miehiä	joista nuoria
Pilottihankkeet paikallisvaikuttamisen lisäämiseksi	2			
Paikallisvaikuttamista lisäävään koulutukseen osallistuneet	150	80	70	40
Pilottihankkeet nuorten yrittäjyyskasvatuksen käynnistämiseksi	3			
Maahanmuuttajille suunnattuja kehittämishankkeita	2			
Yksilön hyvinvointia lisäävät laajakaistatoimet	20			
Yrittäjyysvalmennuksiin osallistuneet nuoret	150	100	50	150
Tulostavoitteet				Kpl
Sähköisen osallistumisen toimintamallin kehittäminen				3
Nuorten ja iäkkäiden paikallisfoorumeita syntynyt				4

Taulukko 3. Tuotos- ja tulostavoitteet Painopiste 2: Laadukas vapaa-aika ja asuminen

Tuotostavoitteet	Kpl	joista naisia	joista miehiä	joista nuoria
Yleishyödyllisiä kehittämishankkeita toteutettu	35			
Yleishyödyllisiä investointihankkeita toteutettu	20			
Monikulttuurisuutta ja kansainvälisyyttä edistävään teemahankkeeseen osallistuneet	100	50	50	50

Indikaattori	Kpl
Yhteisiä tiloja kunnostettu	15
Osa-aika -asukkaiden ja paluumuuttajien lisäämiseksi toteutettuja kampanjoita	3
Kyläkaavoja laadittu	2
Alueen harrastusmahdollisuuksia turvattu/syntynyt	20
Vihreää ajattelua ja kierrätystä edistävät hankkeet	3
Kylien turvallisuussuunnitelmia tehty	15
Kansainvälisiä hankkeita toteutettu	5
Kylien ja kulttuurimaisemien maisemanhoitosuunnitelmia tehty	5

Taulukko 4. Tuotos- ja tulostavoitteet Painopiste 3: Osaaminen, työ ja elinkeinotoiminta

Tuotostavoitteet	Kpl	joista naisia	joista miehiä	joista nuoria
Elinkeinoja kehittävät hankkeet	15			
Laajakaistan hyödyntämistä yritystoiminnassa koskeviin koulutuksiin osallistuneet	100	60	40	10
Yritysten kansainvälistymishankkeisiin osallistuneet yritykset	10			
Markkinoinnin ja liiketoimintaosaamisen kehittämiseen osallistuneiden määrä	100	60	40	15
Muualla opiskelevien nuorten opinnäytetyöt alueen yrityksiin	10			10
Palveluiden järjestämistä koskevia pilotti-hankkeita alueella	2			
Maaseudun palvelukeskuksien syntymistä edistäviä selvityksiä tehty	5			
Indikaattori	Kpl	joista naisia	joista miehiä	joista nuoria
Yritystukien tukemana syntyneet uudet yritykset *	20	10	10	7
Yritystukien tukemana syntyneet uudet työpaikat	30	15	15	7
Yritystuella säilytetyt työpaikat	40	20	20	5
Uusia innovaatioita	5			
Uusia työnteon ja etätyön malleja syntynyt	4			
Uusia palveluja luotu	6			
Innovaatiokilpailu	1			
Innovaatio- ja ideariihihanke	1			
Palvelukeskuksia syntynyt toimialueelle	2			

*luku esitetty myös taulukossa 1

6. YHTEISTYÖ STRATEGIAN TOTEUTTAMISEKSI

Mansikan keskeisimmät sisäiset sidosryhmät ovat henkilöstö, hallitus ja jäsenistö. Keskeisimmät ulkoiset sidosryhmät ovat asiakkaat eli yhteisöt ja yritykset, kehittämissyhtiöt, kunnat, muut Leader-ryhmät, Pro Agria, Marjaosaamiskeskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Savon Kylät ry, Savonia ammattikorkeakoulu sekä paikallislehdet.

Sisäisiä sidosryhmiä kannustetaan jatkuvaan vuoropuheluun. Jäsenistöä ja hallitusta tiedotetaan yhdistyksen toiminnasta, heidän toiveitaan selvitetään kyselyin ja heitä kannustetaan toimimaan alueellaan Leader-työn puolesta puhujina.

Ulkoiset sidosryhmät ovat mukana yhdistyksen toiminnassa asiakkaina, yhteistyökumppaneina mm. koulutuksissa ja rahoituksen hakemisessa sekä tiedonvälittäjinä.

Ulkoisten sidosryhmien kanssa yhteistyötä tehdään yhteishankkeiden ja kehittämistoiminnan kautta, erilaisissa yhteistyöryhmissä, hyödyntämällä toisen asiantuntijuutta sekä suunnittelemalla yhteistä toimintaa.

Monet Mansikan kehittämisstrategian painopisteistä ovat yhteisiä kehittämisen kohteita kaikille maaseutualueille (mm. paikallisvaikuttaminen, maaseutuasumisen markkinointi). Näissä teemoissa yhteistyö alueiden välillä korostuu ja yhdistys pyrkii myötävaikuttamaan alueellisten hankkeiden syntymiseen. Sopivia kehittämismalleja pyritään aktiivisesti löytämään ja ottamaan käyttöön.

Kansainvälisyys nähdään maaseutukulttuuria monipuolistavana asiana ja muissa maissa toteutetuista toimintamalleista pyritään löytämään uusia mahdollisuuksia koti-Suomeen.

7. HANKEVALINTAKRITEERIT JA VALINTAMENETTELY

Leader-rahoituksella rahoitettavien hankkeiden ja yritystukitoimenpiteiden on täytettävä Manner-Suomen Maaseutuohjelman yleiset tukikelpoisuusehdot (tuen saaja, tuettava toiminta, tuen tarpeellisuus, tuen kohdentuminen) ja niiden on täytettävä voimassaolevan lainsäädännön vaatimukset. Edellä mainittujen lisäksi rahoituskelpoisuutta arvioidessa Mansikka ottaa huomioon Pohjois-Savon Leader-ryhmien yhteiset linjaukset koskien hankkeiden valintaa ja tukitasoja ohjelmakaudella 2014-2020.

Jokainen Leader-ryhmässä vireille tullut hankehakemus käydään huolellisesti lävitse ja yhdistysten hallitus määrittelee kirjallisesti, kuinka hyvin hanke edistää yhdistyksen strategian tavoitteiden saavuttamista. Hankehakemukset pisteytetään alle olevien valintakriteereiden täyttymisen perusteella niin, että ns. vähimmäispistemäärä myönteiseen rahoituspäätöksen saamiseksi (peruskriteereiden täyttymisen lisäksi) on 3 pistettä ja enimmäismäärä voi olla 14 pistettä. Hankehakemuksen saama pistemäärä ilmaisee päätöksentekohetkellä hankkeiden ns. tärkeysjärjestyksen, jonka mukaisesti hankkeita rahoitetaan.

Jokaisen Mansikka ry:n kehittämisohjelman kautta rahoitettavan hankkeen tulee täyttää seuraavat ns. peruskriteerit eli hankkeen/hankkeen hallinnoijalla tulee:

- ✗ olla Mansikan kehittämisstrategian mukainen
- ✗ edistää kehittämisstrategiaan kirjattujen tavoitteiden saavuttamista
- ✗ sisältää tarve ja idea, joka on lähtöisin paikallisilta asukkailta tai toimijoilta
- ✗ olla suunnitelmiltaan realistinen (toteutettavissa mm. aikataulullisesti ja kustannusten suhteen)
- ✗ olla riittävästi hallinnollista osaamista ja resursseja hankkeen toteuttamiseksi

- ✗ olla riittävä vieraan kielen kommunikointivalmius, jos hanke on kansainvälinen

Lisäksi hanke saa pisteen jokaisesta täyttämästään alla luetellusta kriteeristä. Saadakseen rahoituksen, tulee hankkeen saada tästä osiosta vähintään kolme (3) pistettä. Hankkeen tulee:

- ✗ edistää työllisyyttä
- ✗ edistää yrittäjyyttä
- ✗ edistää uuden yritystoiminnan syntymistä
- ✗ parantaa yrityksen toimintaedellytyksiä
- ✗ parantaa olemassa olevan yrityksen palveluntarjontaa
- ✗ parantaa alueen asukkaiden yhteisöllisyyttä
- ✗ edistää nuorten työllisyyttä
- ✗ edistää maaseudun asukkaiden harrastustoiminnan säilymistä
- ✗ edistää olemassa olevien tilojen tehokkaampaa käyttöä
- ✗ edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä
- ✗ edistää hyvien käytäntöjen leviämistä ja mallintamista
- ✗ edistää oppimista ja osaamista
- ✗ sisältää kokeilevia ideoita
- ✗ edistää eri toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista

Varkauden keskustamainen kaupunkialue on rajattu sekä suorien yritystukien että yleishyödyllisten investointitukien ulkopuolelle. Varkauden kaupungin alueella toteutettavissa kehittämissankkeissa hakijan on osoitettava perustellusti hankkeen hyödynsaajajoukon tulevan muualta kuin kaupungin keskustaaajamasta.

Kansainvälisten hankkeiden tulee täyttää vähintään kaksi (2) seuraavista kriteereistä. Kansainvälisen hankkeen tulee:

- ✗ tuoda lisäarvoa hakijayhteisön toimintaan
- ✗ tuoda mukanaan uusia ideoita alueelle
- ✗ edistää tietotaidon ja osaamisen vaihtoa hankkeen keskeisten sidosryhmien välillä

- ✗ edistää hyvien käytäntöjen leviämistä
- ✗ edistää Mansikan toiminta-alueen tuotteiden ja/tai palveluiden tunnettuutta maailmalla
- ✗ edistää monikulttuurisuutta

8. PAIKALLISEN KEHITTÄMISSTRATEGIAN LAADINTAPROSESSIN KUVAUS

Kehittämisstrategiaa on valmisteltu hyvin paikallislähtöisesti eri sidosryhmiä kuunnellen. Hallituksesta valittiin kehittämisstrategiaa pohtimaan viiden henkilön ydintiimi, joka on kehittänyt strategian sisältöjä eteenpäin. Lisäksi hallituksen kokouksissa on vuoden aikana keskitytty aina kehittämisstrategian jonkin keskeisen teeman ympärille jalostaen sisältöä eteenpäin työpajatyypisesti. Yrittäjien näkökulmaa ja tarpeita ryhdyttiin keräämään jo loka-marraskuussa 2012, jolloin yhdistys käynnisti yrittäjäkiertueen alueensa kunnissa (3 tilaisuutta). Kiertue tuotti arvokasta tietoa yrittäjien kehittämistarpeista koko alueen ja yksittäisen pienyrittäjän näkökulmista. Yhdistys myös avasi huhtikuussa 2013 sivuilleen ns. ideakkunan, jonka kautta kuka tahansa voi jättää ideansa ja ajatuksensa siitä, millaista toimintaa Mansikan tulisi tukea ohjelmakaudella 2014–2020. Ideakkunan kautta saatiin neljä erillistä kannanottoa tulevan kauden toiminnasta.

Kuntien yhdyshenkilöille järjestettiin ohjelman ytimeen –päivä 22.5.2013 ja 14.3.2014, joissa täsmennettiin ohjelmaluonnoksen keskeisiä painopisteitä. Lisäksi keskeisten sidosryhmien kanssa on pidetty työpajoja strategian kirkastamiseksi (mm. MTK 21.1.2014, alueen yritysneuvojat 26.3.2014, Leader-yhteistyöryhmät 19.3.2013, 11.12.2013, 1.4.2014, Savon yrittäjät 1.4.2014). Pohjois-Savon ELY-keskus ja toimintaryhmät ovat hioneet ohjelmiaan lukuisissa yhteispalavereissa (mm. 11.10.2013, 23.5.2013, 4.2.2014) Kaikille avoimet kuulemistilaisuu-

det kuntapareittain pidettiin helmikuussa 2014. Ns. kaikille avoimiin tilaisuuksiin osallistui noin 90 eri henkilöä ja strategiaa täsmentäviin tilaisuuksiin ja työpajoihin 35 henkilöä.

Strategialuonnos lähetettiin lausuntokierrokselle 7.4.2014 ja luonnoksesta lausui 11 toimijaa. Lisäksi yhdistyksen Internet-sivuston kautta kenellä tahansa oli mahdollisuus antaa palautetta luonnoksesta. Lausunnot käsiteltiin yhdistyksen hallituksessa huhtikuussa ja ne osataan viimeistelivät ohjelman yhteisesti hyväksyttävään muotoon. Vuoden 2014 aikana strategian laadinnassa esiin nousseita hanke-aihoita kehitetään eteenpäin toimijoiden kanssa ja niille pyritään löytämään luontevin rahoittaja.

Leader-ryhmien työtä on arvioitu alueellisen maaseutuohjelman arviointihankkeessa. Tämän lisäksi Pohjois-Savon Leader-ryhmät toteuttivat alkuvuodesta 2013 yhteisen asiakastytyväisyyskyselyn. Selvityksen mukaan paikalliset yrittäjät kokivat, että toimintaryhmä tuntee alueen mikroyritysten tarpeet parhaiten ja osaa siten etsiä parhaat ratkaisut yritystoiminnan edistämiseksi alueella. Vastaavasti alueella asuvat kokivat, että paikallisten yritysten tukeminen nimenomaan elävöittää alueen maaseutua. Asiakkaiden vastauksissa korostui Leader-ryhmän tarjoaman palvelun ja neuvonnan tärkeys: moni mainitsi, että ilman Leader-ryhmän tarjoamaa neuvontaa ei tukea olisi tullut haettua. Ryhmän tekemä työ alueen kehittäjänä täydentää osaltaan kunnan palvelutarjontaa.

9. STRATEGIAN HALLINNON JA SEURANNAN JÄRJESTÄMINEN

Kehittämisyhdistys Mansikka ry:n hallituksen kokoonpano noudattaa toimintaryhmille asetettua kolmikantaperiaatetta (liite 7). Hallituksessa on seuraavien tahojen edustajilla kullakin kolmasosan edustus: paikallinen julkinen hallinto, yhteisöt (järjestöt, yhdistykset) ja maaseudun asukkaat. Mansikka ry:llä on jäsenmaksunsa maksaneita jäseniä 145, joista valtaosa on henkilöjäseniä ja yhdistyksiä.

Leader-ryhmällä on riittävä käytännössä osoitettu taloudellinen osaaminen ja kyky hoitaa hallinnollisia tehtäviä. Toiminnanjohtaja vastaa yhdistyksen toiminnasta ja hallinnosta sekä valmistelee rahoituspäätökset, neuvoo hakijoita ja vastaa mm. tiedottamisesta ja yhteistyöstä.

Hankekoordinaattori vastaa yhdistyksen taloushallinnosta, kuntarahalaskutuksesta, omien hankkeiden maksatuksista ja seurannasta, jäsenasioista, arkiston ylläpidosta, toimistotehtävistä, hankeneuvonnasta, maksatusvalmistelusta ja niihin liittyvästä neuvonnasta ja koulutuksesta. Leader-ryhmän kirjanpidosta, tilinpäätösten laatimisesta ja palkanlaskennasta vastaa ulkopuolinen tilitoimisto.

Tarkemmat henkilöstön tehtäväkuvaukset ja Leader-ryhmän vastuualueet on kirjattu toiminnanohjausjärjestelmään.

10. STRATEGIAN RAHOITUSSUUNNITELMA

Alueen kaikki kunnat ovat sitoutuneet olemaan mukana rahoittamassa Kehittämisyhdistys Mansikan alueellisen kehittämisstrategian toteuttamista (liite 8).

Yksityisen rahoituksen osuus on 35 prosenttia sisältäen luontoissuoritukset. Maa- ja metsätalousministeriö edellyttää, että kuntien rahoitusosuus pitää olla 20 prosenttia

Leader-kehittämisohjelman rahoituskehiksestä. Mansikan toiminta-alueen nykyinen väestömäärä sekä kuntien taloustilanne huomioiden yhdistyksen tavoitteleva julkinen rahoituskehys ohjelmakaudelle 2014–2020 on **4,7 miljoonaa euroa**.

KEHITTÄMISSTRATEGIAN JULKINEN RAHOITUS JAKAUTUU SEURAAVASTI:

EU-rahoitus (42 %) 1 974 000 €

Valtion rahoitusosuus (38 %) 1 786 000 €

Kuntien rahoitus (20 %) 940 000 €

JULKINEN RAHOITUS YHTEENSÄ 4,7 miljoonaa euroa

Yksityinen rahoitus (35 %) 2 530 769 €

STRATEGIAN KOKONAISRAHOITUSKEHYS 7 230 769 €

Taulukko 1. Haettava rahoitus maaseudun yritys- ja kehittämishankkeisiin

EU (42%), euroa	Valtio (38%), euroa	Kunta (20%), euroa	Julkinen rahoitus yhteensä, euroa	Yksityinen rahoitus (35 % kokonaisrahoituksesta)	Kokonaisrahoitus yhteensä, euroa
1 579 200	1 428 800	752 000	3 760 000	2 530 769	7 230 769

Taulukko 2. Haettava toimintaraha

	EU (42%), euroa	Valtio (38%), euroa	Kunta (20%), euroa	Julkinen rahoitus yhteensä, euroa	Julkinen rahoitus % taulukon 1 kohdasta A (enintään 25%)
Toimintakustannukset	78 960	71 440	37 600	188 000	5 %
Aktivointi ja toiminnan edistäminen	315 840	285 760	150 400	752 000	20 %
Toimintaraha yhteensä	394 800	357 200	188 000	940 000	25 %

Arvio rahoituksen jakautumisesta kehittämisohjelman eri painopistealueiden välillä:

Painopiste 1: Minä ja Me: aktiivinen osallisuus	20 %
Painopiste 2: Laadukas vapaa-aika ja asuminen	30 %
Painopiste 3: Osaaminen, työ ja elinkeinotoiminta	50 %

Strategian vahva painottuminen elinkeinotoimintaan on yhdistyksen ja sen keskeisten sidosryhmien yhteinen tahtotila. Ohjelma jatkaa aikaisemman kauden hyväksi havaitun strategian suuntaisesti. Ohjelmakaudella 2007–2013 Mansikka rahoitti määrällisesti paljon yrityshankkeita, mutta niiden keskimääräinen koko jäi varsin pieneksi. Elinkeinojen kehittämishankkeista on saatu alueella hyviä kokemuksia ja onnistumisia ja niille on selvää tilausta myös ohjelmakaudella 2014–2020. Strategian elinkeinopainotteisuus on haaste, jonka otamme innolla vastaan!